

עין משפט
גור מצוה

לב:

המניח פרק שלישי

בבא קמא

מסורת הש"ס

א) במשנה שבמשניות איתא ליהסך בתחלה המבקע ברה"י ואח"כ המבקע ברה"ז וזוה מונח סדר הריסותא בגמרא, ב) מכוס כב; א) גנו"ק כה, ב"צ כב, ד) מטות כב, כרימות יל, ט) מטות ח, ו) ג"ז שם, ז) לעיל כו, ח) לעיל כו, ט) ז"ל דרי' יוסי ב"ר חנינא, מנור דבש,

— ❖ —

הגהות הב"ח

א) במשנה המבקע ברה"י והזיק ברה"ר ברה"ר והזיק ברה"י: ב) אמר רבה ק"ו ומה יעיר: א) ש"י דרי' טפח ור"ה בסנדליה הדיא:

— ❖ —

מוסף רש"י

מתעטף. כנגדים נאסם (שבת קט"ז). בואי כלה. הבית קרי ליה לשמינת שבת מתוך חשיבות (שם). הוסיף לו רצועה אחת וזאת הרי זה גולה על ידו. ולא דמי לסכסו עשרה צי חרס נעשר מקלות, דלמרחין כהשערפין (פסחדין עה). כולן פטורין, דהויא אוקומנא לה גנוסס צדי אלס (מכות כב). טפח ליה רבא בסנדליה. הכסו על סנדלו כמקל דין שחוק, כסס שמכין למי שאינו מחזק (בב כב). ואיכא דמיקרי ויתוב. ליפנות ציוס (מכות ח).

— ❖ —

רבינו חננאל (ומשך) חזק אבן לאשפה והיה שם אדם עושה צרכיו והכחו האבן ומת. מויד לא הוי דאינה עשויה ליפנות בה ביום, אנוס לא הוי דהאיכא דמקרי ויתוב. רב פפא, אר דר' יוסי ב"ר חנינא מתני לה ארישא הנכנס לחנותו שלגנר כר. והתנן ומחזיב גלות, והתנן הנכנס לחנותו שלנפח ונתנו ניצוצות וטפחו לו על פניו ומת פטור, ואפי' נכנס בירשות. ופריך: זה שנכנס וטפחו לו ניצוצות ומת בשוליאא דגנרי וכשרבו מסרהבו בו לצאת מחנותו וכסבור שיצא, ומשום דאית ליה אימתא עליה, אע"ג דאמ' ליה צא, הוה לי אסוקי אדעתיה דלמ' לא נפק.

ונתזה בקעת וטפחה לו בפניו. לא גרסינן ומת דהא מוקי לה לענין ארבעה דברים: **זה** שדדעת חבירו נכנס. משמע דאיירי כשראהו נכנס וא"ת בשלא ברשות אמאי פטור כיון שראהו שנכנס הא אמרינן צפ' הפרה (לקמן מה. ושם ד"ה החקן) הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות דאפי' בעל הבית הזיק חייב אי הוה ידע ביה ואפילו שלא בזוונה דומיא ללא הוה ידע דפטור התם וי"ל הא דקמתי רישא פטור היינו מד' דברים אבל זזק חייב וכן פי' בקונטרס א"ר כולה ברייתא בשלא ראהו מ"מ חשיב לדעת חבירו שהיה לו לידע שלא על חסם שאל ממנו רשות אלא משום שריוה ליכנס: **דל"א** סגי ליה בגלות. וא"ת והא תנן באלו הן הגולין (מכות ח). והזק אכן לחצרו והרג אס' יש לו רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואס' לאו אינו גולה ואמאי גולה כשנכנס ברשות וי"ל דהתם מיירי כגון שיס לו דרך בתוכו או במכר או במתנה או בשאלה או בשכירות שאין בעל החצר יכול לעכב עליו אבל הכא מיירי בחדס ששואל רשות ליכנס לפי שעה דיודע הוא שיכנס לאלתר כיון ששאל ממנו רשות להכי הוי קרוב למויד: **מיתבי** הזורק **אבן** לרה"ר והא **הבא** דשונג קרוב למויד.

בריש אלו הן הגולין (מכות דף י:) דריש בשגגה פרט למויד ומוקי לה במומר מותר וקרי ליה מזיד משום דמומר מותר קרוב למויד והא דלא מיייתי הך משנה התם דלא משמע ליה לרמזיי האי קרוב למויד לההוא אבל ההוא דלעיל לא הוי קרוב למויד טפי מהאי והא דפריך בגמ' אהך משנה במכות והא מויד הוא ומשני בסותר כותלו וכולה סוגיא כדהכא סמיך אהא דפטרין הכא קרוב למויד ולא אחיא ההיא סוגיא כמאן דמתני דר' יוסי צר חנינא ארישא: **חייב בארבעה דברים**. פי' בקונטרס כיון דחוייה דעייל איצעי ליה לעיוני וקסה לריצ"א דאס ראה היה לו להתחייב גלות אע"ג דלא נתן לו רשות ליכנס מידי דהוה אמסרהב צו ללאת גצי נפח בסמוך דחייב גלות אלאחר דלא הוי שוליא דגנרי דאע"פ שנכנס ברשות כיון שעתה מסרהב צו ללאת הוי כשלא ברשות וי"ל דשאני התם כיון שתחילת כניסתו ברשות לפיכך באלח יס לו לחוש שמא לא ילא ודמי טפי ליער כי בזוטח הוא שלא למהר ללאת כיון שנתן לו רשות ליכנס והיה לו לנפח לעיין אס' ילא אס' לאו אבל הכא שתחלת כניסתו שלא ברשות אין לו לחוש כל כך ולא דמי ליער והציא רחיה מירושלמי דגר' א"ר יוסי צר חנינא היה עומד ומבקע עניים בחצירו ונכנס פועל לתבוע שכרו ונתזה

בקעת והזיק חייב ואס' מת אינו גולה לפי

דחני ר' חייא בשלא ראהו הרי משמע אפי' דראהו פטור מגלות כיון דנכנס שלא ברשות אע"ג דמסרהב צו ללאת מחייבין גצי נפח היכא דנכנס ברשות וכי דחי צירושלמי ומוקי דר' חנינא^ט כשאומר לו הכנס ודאי כריך להעמידה כשלא ראהו דלא תקשה דנפח על מה שהוא פטור מגלות: **מאן** דמתני **לא אסיפא כ"ש ארישא**. משמע דיותר הרישא קרובה לאונס ממנה שהסיפא קרובה למויד ותימה אי מטעם אונס פטור מגלות כ"ש שהיה לו ליפטר מארבעה דברים כדמוכח לעיל בסקר פרק שני (דף כו:) צהכיר צה ושכחה דפטור מארבעה דברים וחייב גלות וי"ל דלאו מטעם אונס פטר ליה הכא אלא לפי שאין דומה ליער כשנכנס שלא ברשות והא דקאמר

כל שכן ארישא משום דדמי סיפא טפי ליער מרישא וכן פירש בקונטרס:

צואו ונאל. כאלס המקבל פני מלך: **מתני'** **המבקע**. עניים: והזיק צרה"י. של אחרים: **ברשות היחיד**. שלו: **והזיק ברשות היחיד אחר**. של אחרים חייב: **גב' דשכיחי רצם**. והוה ליה לעיוני: **דלא שכיחי רצם**. במקום הנזק: **פטור**. מגלות: **חייב צד' דברים**. אס' לא מת אלא הזק

נותן לו זזק זער ורפוי ושבת דהוה ליה פושע אבל בזשת לא דאינו חייב על הצושת עד שיתכוין. ורישא דשלא ברשות פטור מד' דברים דליכא פשיעה אבל אנוק חייב כדקיימא לן^י פלע תחת פלע לחייב על האונס כרזון: **לדעפוי**. שלא נטל רשות מחצירו: **קרוב למויד**. דאיצעי ליה לעיוני: **הוסיף** לו. שליח צ"ד למי שחייב מלקות: **רצועה אחת**. יותר על מה שאמדוהו צ"ד שיכול לקבל ומת גולה על ידו: ^א **טפח רבא**. לרצ שימי: **כסנדליה**. דרב שימי הכסו על סנדלו. ל"א צעט כסנדלו לרצ שימי: **אנו** **הוא**. השליח מני: **קורא**. והפלא ה' את מכותך וגו' (דברים כח): ה"ג **בסותר אס' כוסלו ציוס לאשפה**: **להפנות**. צני אדס נפין צה לנקציהס: **מסגי לה**. לדרי"י צר חנינא: **חייב צד' דברים**. דהתם נמי פושע הוא כיון דחוייה דעייל איצעי ליה לעיוני: **מאן דמסני לה אסיפא**. פטור מגלות שאינו דומה ליער כ"ש ארישא: **בשוליא דנפחי**. תלמידו של אומר נפח: **מסרהב**. מפזיר צו ללאת: **אחר**

דלא סגי ליה בגלות והיינו טעמא דרבי יוסי בר חנינא משום דהוי ליה שוגג קרוב למויד מתיב רבא ^{טז} דהוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו והא הכא דשוגג קרוב למויד הוא דאיבעי אסוקי אדעתיה דמייתי אינשי בחדא רצועה וקתני הרי זה גולה אמר רב שימי מנהדרעא דטעי במצינא ^{טז} טפח ליה רבא בסנדליה אמר ליה אטו הוא מני והתניא ^{טז} גדול שבדריינן קורא והשני מונה והשלישי אומר הכהו אלא אמר רב שימי מנהדרעא דטעה דיינא גופיה מיתבי ^{טז} והזורק את האבן לרה"ר והרג הרי זה גולה והא הכא דשוגג קרוב למויד הוא ידאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דברה"ר שכיחי אינשי וקתני הרי זה גולה ^{טז} אמר רב שמואל בר יצחק יבסותר את כותלו איבעי ליה עיוני בסותר בלילה יבליילה נמי איבעי ליה עיוני יבסותר את כותלו ביום לאשפה האי אשפה ה"ד אי דשכיחי רבים מויד הוא ואי לא שכיחי רבים אנוס הוא אמר רב פפא **[לא צריכא אלא]** יבאשפה העשויה להפנות בלילה ואינה עשויה להפנות ביום ואיכא דמיקרי ויתבי מויד לא הוי דהא אינה עשויה להפנות ביום אנוס נמי לא הוי דהא איכא דמיקרי ויתבי רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא ינהבנס לחנותו של גנר שלא ברשות ונתזה לו בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור אמר רבי יוסי בר חנינא ^{טז} חייב בארבעה דברים יפטור מגלות מאן דמתני לה אסיפא כ"ש ארישא ומאן דמתני לה ארישא אבל אסיפא יכיון דברשות חייב גלות ומי חייב גלות והתניא הנכנס לחנותו של נפח ונתזה ניצוצות וטפחה לו על פניו ומת פטור ואפילו נכנס ברשות הכא במאי עסקינן בשוליא דנפחי שוליא דנפחי למקטלא קאי כשרבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא ומשום דרבו מסרהב בו לצאת למיקטליה קאי כסבור יצא אי הכי אחר נמי אחר

בקעת והתניא רצי חייא פטור נימא דלא פליג דהא דאמר ר' יוסי צר חנינא כשראהו ומת דחני ר' חייא בשלא ראהו הרי משמע אפי' דראהו פטור מגלות כיון דנכנס שלא ברשות אע"ג דמסרהב צו ללאת מחייבין גצי נפח היכא דנכנס ברשות וכי דחי צירושלמי ומוקי דר' חנינא^ט כשאומר לו הכנס ודאי כריך להעמידה כשלא ראהו דלא תקשה דנפח על מה שהוא פטור מגלות: **מאן** דמתני **לא אסיפא כ"ש ארישא**. משמע דיותר הרישא קרובה לאונס ממנה שהסיפא קרובה למויד ותימה אי מטעם אונס פטור מגלות כ"ש שהיה לו ליפטר מארבעה דברים כדמוכח לעיל בסקר פרק שני (דף כו:) צהכיר צה ושכחה דפטור מארבעה דברים וחייב גלות וי"ל דלאו מטעם אונס פטר ליה הכא אלא לפי שאין דומה ליער כשנכנס שלא ברשות והא דקאמר

נבא א ב מיי' פ"ל מהל' שבת הל' ב סגמ עשין ל עוש"ע א"ח פ"י רסב סעף ג:

ב ג מיי' פ"א מהל' חובל ומוקי הלכה ז סגמ עשין ע עוש"ע ח"מ פ"י תכא סעף ט:
בא ד מיי' פטור' מהל' סנהדרין הלכה יב סגמ לאזין קלט:
בב ה מיי' שס הל' יא סגמ שס:

בג ו ז ח ט מיי' פ"ו מהלכות רוחא הל' ו:
בד י ב מיי' שס הל' ו:
בה ל ב מיי' פ"א מהל' סנהדרין ומוקי הל' ז ע"י מ"מ סגמ עשין ע עוש"ע ח"מ פ"י תכא ס"ט:
בז ו ס מיי' פ"ו מהל' רוחא ושמינת נפס הלכה יא סגמ עשין עה:

— ❖ —

רבינו חננאל

דהוה מרדך ואזיל דאמ' ברא ונצא לקראת כלה, ואמרי לה לקראת מלכה. ר' ינאי מיעטף וקאי [ואמר] בואי כלה בואי כלה. מחנני. המבקיע ברשו' היחיד והזיק ברשו' הרבי' כו'. הני תלאת בבי דקתני במתני' לא שמיעין חזא מנו חברתה אלא כולחי צריכן למיתגנוי בהודא. ת"ר הנכנס לחנותו שלגנר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו, פטור. ואם נכנס ברשו' אמר ר' מאי חייב דקתני, אמר ר' יוסי ב"ר חנינא חייב בדי דברין דקיימי' לו אדם מועד לעולם, ומתכוין לגגרותו חייב חוץ מן הבושת דבעינן עד שיהא מתכוין לו לבייש או אפי' להזיק. ופטור דקתני פטור מגלות, ופירש רבה דלא סגי ליה בגלות דהוא שונג קרוב למויד. ומותיב רבה הא דתנן בפ' אלו הן הלוקין הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה, והא הכא שונג קרוב למויד הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דמייתי אינשי בחדא רצועה. ופריך' כגון דטעא הדיין כמניינא. ת"ש והזורק אבן לרשות הרבי' והרג הרי זה גולה, והא הכא שונג קרוב למויד הוא. ופריך' האי זורק אבן בסותר תתלו לאשפה שאין דרך בני אדם ליפנות בה ביום אלא מעט ודרכה ליפנות בה בלילה, וזה סתר כותלו